

Punjabi Translation

What is the Aim of Our Life ?

-Dialogues with Dada Bhagawan

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉੱਦੇਸ਼

ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੀਰੀਜ਼ - 1

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉੱਦੇਸ਼

(ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ)

ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੀਰੀਜ਼ - 1

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉੱਦੇਸ਼

(ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ)

ਧਰਮ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਾਦਕ (ਪੰਜਾਬੀ)

ਵਿਤਰਾਗ ਵਿਗਿਆਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਰੀਸਰਚ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ

ਮਹਾਂਵਿਦੇਹ ਤੀਰਥ ਧਾਮ ਕੰਪਲੈਕਸ

ਨਵਾਂਗਾਂਵ, ਕਾਮਰੇਜ਼ ਚਾਰ-ਰਸਤਾ, ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ-8,

ਸੂਰਤ - 394185

Ph.No :- (02621)250750

E-mail:-v_virf2007@yahoo.com, hsrcsurat@gmail.com

website: www.hsrsurat.org

ਮੁਖ-ਬੰਧ

ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਐਮ. ਪਟੇਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ 'ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਰਸ਼ਨ (Absolutism and Holisticism) ਦੇ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ, ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਹਨ। ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਮਾਨਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਦੀਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇਕ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹਰ ਇਕ ਮਾਨਵ ਦੀ ਸਰਵ-ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਲ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਗਿਆਨੀ (Scientist of Holisticism) ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਰਵਲੋਕਿਕ ਅਤੇ ਅਤਿ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਖੂਨ ਦੇ ਗੁਣ ਸਮਾਨ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਦੀਵੀ ਸਚਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਪੱਕੇ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇਹ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ - ਸੰਸਾਰ ਖੁਦ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਬੁਝਾਰਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹਨ - ਇਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਪੇਖ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਉਪਰ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਬੇਲੋੜੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ, ਤਣਾਉ ਅਤੇ ਅਵਿਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਸ਼ੁਧ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਬਣਣ। ਸ਼ੁਧ ਆਤਮਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਸਭ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਗੁੰਝਲਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪਰਮ-ਸੱਤਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਪਰ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ

ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਕਾਲਪਨਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਵਲਗਣਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਹਿਤ ਅਨੁਰੋਧ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਹਿਤ ਹਠਧਰਮੀ ਨਾਲ ਖੋਜ, ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਗੇ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼, ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ - ਅਨੁਕੂਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮੇਤ।

“ਸਵੈ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ” ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਅੰਦਰ ਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਦੈਵੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ, ਅਲਪ-ਕਾਲਿਕ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਸੁਮੇਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਰਖਤ ਦੇ ਪੱਤੇ ਜਾਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਵੱਢਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਚਲਦਿਆ ਸਭ ਵਿਚਾਰਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਸਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜੜੋਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਰਾਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ - ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜੜੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ।

ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਯੋਗਦਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ‘ਵਿਵਸਥਤ ਸ਼ਕਤੀ’ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਿਊਟ੍ਰੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਇਕ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵਿਆਪਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਜਨਕ ਪ੍ਰਮਾਣ’ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਰੁਕ ਚਾਲ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਤਰਾਗ, ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕਲਪਿਕ ‘ਹੋਲਿਸਟਿਕ ਸਾਇੰਸ’ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਫਿੱਕੇ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਤ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਸਾਰ ਮਾਸੂਮ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ। ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ, ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੁਖਮਈ ਅਨੁਭਵ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਵਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ: ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਇਹ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਹਰ ਪਲ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਹਰ ਪਲ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਆਤਮਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਗੱਲ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਅਸਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਸਵੈ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਯਥਾਰਥਕ ਸਵੈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ। ਸਾਡੇ ਮਾਲਕ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਮਸਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਜਿੰਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ।

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਕਰਮ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਸਕ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਇਸ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇ।

ਜੈ ਸਚਿਦਾਨੰਦ।

ਕਾਨੂੰ ਦਾਦਾ ਜੀ

01/03/2019

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕੀ

ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ‘ਤੁਸੀਂ ਖਾਣਾ ਕਿਉਂ ਖਾਂਦੇ ਹੋ?’ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ‘ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ’। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ‘ਤੁਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਕਿਉਂ ਹੋ?’ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਇ ਚੁੱਪ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਤਿਸੰਗ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਇੱਕਤਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਆਤਮ-ਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਮ. ਪਟੇਲ (1908-88), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਮ. ਪਟੇਲ (ਦਾਦਾ ਜੀ) ਸਿਵਿਲ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਬੜੇਦਾ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਾਦਾ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਹਿਜ ਹੀ 1958 ਈ. ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੂਰਤ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਲੰਮੇ-ਚੌੜੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਹਿਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ, ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਉੱਤਰ ਸਰਲ ਗੁਜਰਾਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ-ਸਾਦੇ ਪਰੰਤੂ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ: ਇਹ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਵਰਗਾਂ, ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਬਣਾ ਲੈਣ।

ਦਾਦਾ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ, “ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਜਣ ਚਾਲੂ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਹਿਤ ਤੇਲ-ਪੈਟ੍ਰੋਲ ਵਗੈਰਾ

ਭਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਚਲਦੇ ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਇੰਜਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਜੋੜੀ ਹੋਈ।” ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਚਲਦੇ ਇੰਜਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸਲਾਹ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਪਟੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਮਸ਼ੀਨ ਜਿਹਾ ਕਿ ਪੰਪ, ਥਰੈਸ਼ਰ, ਆਦਿ, ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇੰਜਣ ਦੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਹਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਇਹੋ ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ: ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦੀ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਯੋਗ ਫਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਕੋਈ ਯੋਗ ਮੰਤਵ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ।

ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਪਰੰਤੂ ਆਰੰਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨੱਟੂਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦੇ ਨੋਟਸ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਇਹੋ-ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਟੇਪ-ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੁਣ ‘ਆਪਤਬਾਣੀ’ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਜੈ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੰਘ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਹੋਲਿਸਟਿਕ ਸਾਇੰਸ ਰੀਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਸੂਰਤ (ਗੁਜਰਾਤ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਤਰਾਗ ਵਿਗਿਆਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਇਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਹੋਲਿਸਟਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਨੇ 2009 ਈ. ਵਿਚ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉੱਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ‘ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ.ਪੀ.ਸੀ. ਪਾਰਿਖ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣ: ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਉਂ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਨ। ਡਾ. ਬਾਲਾ ਜੀ ਗਾਣੇਰਕਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਲ.ਡੀ. ਪਟੇਲ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਗਿਆਨ

ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਪਿੱਛੇ ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਕਾਨੂੰ ਦਾਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਵੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਛਾਪ ਕੇ ਇੰਨੀ ਸੁੰਦਰ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਏਸ਼ੀਅਨ ਫਿਲਾਸਫੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਇੰਡੀਅਨ ਫਿਲਾਸਫੀਕਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 92ਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ, ਜਿਹੜਾ ਜਨਵਰੀ 2018 ਵਿਚ ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਵਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਘੁੰਡ-ਚੁਕਾਈ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚਾ (ਆਤਮਕ) ਗਿਆਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਂਤਰਿਕ ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਹੋਲਿਸਟਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਕ ਭਰਪੂਰ, ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ “ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਨੌਂ ਦੈਵੀ ਸਿਧਾਂਤ” ਅਤੇ “ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਉਪਰ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ” ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਠਕ ਜੀ-ਆਇਆਂ ਕਹਿਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ-ਕਾਰਜ ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਸੰਤ ਯੂ. ਪਟੇਲ

ਪ੍ਰਧਾਨ

ਹੋਲਿਸਟਿਕ ਸਾਇੰਸ ਰੀਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਸੂਰਤ

20/02/2019

ਭੂਮਿਕਾ

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ‘ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੀਰੀਜ਼’ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਸੰਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਚੱਲ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗਿਆਨ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਕਈ ਧਾਰਮਕ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ (ਸਤਿਸੰਗਾਂ) ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਕਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੀ। ਇਸ ਦਿਲਚਸਪ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਆਂਤਰਿਕ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਭੇਦਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਾਡੀ ਜੀਵਿਤ ਦੇਹ ਅੰਦਰ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਖੂਬੀ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨਮਈ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸੁਥੈਲਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨਿਜੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੋਂ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ (ਪ੍ਰਦਗਲ ਵਾਲਾ ਵਿਵਹਾਰ) ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਧਰਮ ਗਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੰਤਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰੈਸਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹੋ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਅਨੁਭਵ-ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸਰਵੋਤਮ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹਨ। “ਸਵੈ” ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪੁਰਸ਼ ਗਿਆਨੀ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿਸ ਪਾਸ ਸਵੈ/ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਸਿੱਧੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਸਰਵੋਤਮ ਅਧਿਆਪਕ

ਹੈ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਕ ਗਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਆਨ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਤਕ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਰਸਤੇ - ਕਰਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ - ਅਖ਼ੀਰ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਵਰਤਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆਤਮਾ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿਜ ਨੂੰ ਘੋਖਣਾ ਹੈ - ਜਿਹੜਾ ਨਿਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਨੰਦਮਈ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹੇਗਾ ਵੀ। ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼, ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ, ਸਹੀ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਜੋ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਵੈ-ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਜਗਤ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵਖਰਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਇਸ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਕਲਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਠਕ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਗੁਜਰਾਤੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ' ਜੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਰਤਾ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ।

ਪ.ਸ. ਪਾਰਿਖ

ਭੂਤਪੂਰਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਵਿਤਰਾਗ ਵਿਗਿਆਨ ਧਰਮਾਰਥ ਖੋਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ

ਸੂਰਤ।

ਅਨੁਵਾਦਕੀ

ਅਨੁਵਾਦ ਉਹ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉੱਦੇਸ਼ ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਟਾਈਲ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਹ ਸੰਤੁਲਨ ਰੱਖਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਟਾਈਲ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਰਥ ਹੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਚੰਗੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਕਿਰਤ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੁਵਾਦ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕ ਮੂਲ-ਪਾਠ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਨੁਵਾਦ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਖਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਪੁਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ।

ਹੋਲਿਸਟਿਕ ਸਾਇੰਸ ਰੀਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਸੂਰਤ, ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਕਾਨੂੰ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ 2010 ਈ. ਨੂੰ ਓਕ ਰਿੱਜ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਨਾਂ ਵਧ ਸਕੀ। ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਦਸੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਸੂਰਤ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੈਂਟਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਆਪਣੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਅਧੀਨ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗਾ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੋਚ ਇਹ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਖਰੜਾ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸੁਯੋਗ ਵਿਦਵਾਨ ਦੋਸਤ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਮੈਂ ਇਸ ਖਰੜੇ ਦੀ ਸੁਧਾਈ

ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੀਰੀਜ਼-1

ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਲਵਾਂਗਾ ਕਿ ਅਨੁਵਾਦ ਅੱਵਲ ਰੂਪ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਨ: “ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉੱਦੇਸ਼” ਅਤੇ “ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ ਨੌਂ ਦੈਵੀ ਨਿਯਮ”। ਉਪਰੰਤ ਡਾ.ਬਾਲਾ ਜੀ ਗਾਣੇਰਕਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ “ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਸੰਬੰਧੀ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ” ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜੈਨ ਸਾਧੂਆਂ ਅਤੇ ਸਾਧਵੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਈ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਇਹ ਕੰਮ ਵਾਜ਼ਬ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਸੌਖਿਆਂ ਸਮਝ ਆ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਤ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਹਿਤ ਸੇਧ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਰਗ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ

ਪਟਿਆਲਾ

10 ਸਤੰਬਰ, 2018

**ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉੱਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ
ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ
ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ।**

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ‘ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?’ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਉਪਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਫਿਰਾਕ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਨਣ ਹਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਜਾਣ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਕ ਗਰੰਥ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਦੈਵੀਪਣ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਤਮਾ ਦੇ ਦੈਵੀਪਣ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੇ ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਯੋਗਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਵੇਦ ਤਾਂ ਆਪ ਸਿਰਫ਼ ‘ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ‘ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ’। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੈਵੀ-ਸਾਇੰਸਦਾਨ, ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਉ। ਜੈਨ ਧਰਮ-ਗਰੰਥ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ‘ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ’। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਮ-ਗਰੰਥਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਅਮਲੀ ਗਿਆਨ ਦੀ, ਅਨੁਭਵ ਗਿਆਨ ਦੀ।

ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ ਮਾਨਵ ਲਈ ਸੌਖਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝੋਂ-ਬਾਹਰੀ

ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੀਰੀਜ਼-1

ਹੈ। ਇਹ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਥੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਅਤੇ ਅਗੇਤਾਂ (preferences) ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਆਪੇ (ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ) ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਕੰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਆਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਤਮਾ ਇਕ ਮਕੈਨੀਕਲ ਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ। ਲੋਕ ਜਪ-ਤਪ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਵੀ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਸਤੂ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰ ਸਕਣ ਜੋ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਅਸੀਂ ਆਤਮਾ ਉਪਰ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਉਹ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਦੈਵੀ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪਾਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ (self-realized) ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਆਪੇ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੌਣ ਹੈ। ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਅਟੱਕ ਨਿਜ-ਘਰ (ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਆਪੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਸਦਾ ਅਕਰਮ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਵਿਚ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਹਉਮੈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੋ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਅਦਨਾ ਸਾਧਨ-ਮਾਤਰ ਹੈ।

ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਧਿਆਤਮਕ ਚੇਤਨਤਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਗੁੰਗਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਬੋਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਨੋਭਾਵ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਅਸੀਂ

ਵੀ ਇਹ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਦੈਵੀ-ਸਾਇੰਸਦਾਨ - ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ - ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਤਮਾ ਤਾਂ ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਸਤਿ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ਼ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਨੰਤ ਗੁਣ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਸਦੀਵੀ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਹੋ। ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜੋਤੀ ਦੀਵਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਇੰਨੀ ਸਮਰਥਾ ਹੈ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਉਚਰੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ। ਉਸ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਪੂਰੇ ਧਰਮ-ਗਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਤਮਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ, ਅਸਲੀ ਆਪੇ ਨੂੰ **Absolutism** ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਤਰਾਗ ਵਿਗਿਆਨ (**Holistic Science**) ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹਰ ਕਿਸੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਆਪੇ ਭਾਵ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੋਗੇ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, **Absolutism** ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੂਸਰੇ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੌਖੇਰਾ ਹੈ।

ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ (material sciences) ਸਮਝਣ ਲਈ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੋ - ਇਕੱਲੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ-ਦੁਨਿਆਵੀ ਝੰਜਟਾਂ ਤੇ ਉਲਝਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਵੀ ਸਫਲਤਾ-ਪੂਰਵਕ ਸੰਪੰਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਇਕ ਆਤਮਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਹੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਗਿਆਨ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਥੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੈਹਿਕ ਆਪੇ ਤੋਂ ਵਖਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਾ, ਵਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਕਾਰਜ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਧਨ-ਮਾਤਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਰਜ਼ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਉਸ ਮਰਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਹਿਤ ਦਵਾਈ ਲਿਖਵਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਵੈਦ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਹਿਤ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਵਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਹਿਤ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਧਿਆਨੀ ਵਰਤੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜੀਵਨ-ਲੀਲਾ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਤਾਂ ਜਾਗਰੂਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਪਰੰਤੂ ਆਪਣੇ ਆਤਮਕ ਆਪੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਗ਼ਫਲਤ ਵਰਤ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ

ਆਤਮਕ ਆਪੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੁਸੀਂ ਧਾਰਮਕ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜਿਸ ਗਿਆਨ ਉਪਰ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਦਾ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਅਗਿਆਨਤਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਸਮਝੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਆਵਾਗਵਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਧਿਆਨੇ ਹੋਵੋਗੇ ਤਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਆਤਮਕ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਧਿਆਨੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਹੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ-ਬੱਧੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਛੱਡੀਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਇਹ ਤਾਂਬਾ ਹੈ, ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ: ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿਉ। ਇਹ ਅਸਲੀ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਹਰ ਚਮਕਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਤਾਂਬਾ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁਨਿਆਰ-ਕਾਰੀਗਰ ਹੀ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਸੋਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਤਾਂਬਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਕ ਆਪੇ ਨੂੰ ਦੈਹਿਕ ਆਪੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਹਿਤ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ-ਕਾਰੀਗਰ, ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮਾਨਵ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਖਰੀ-ਵਖਰੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰੀਗਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਵੋਤਮ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੀ ਇਕ (ਦੈਹਿਕ) ਨੂੰ ਦੂਜੇ (ਆਤਮਕ) ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ

ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਉਪਰ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ? ਵਗ਼ੈਰਾ, ਵਗ਼ੈਰਾ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉੱਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਦੈਵੀ-ਗਿਆਨ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਹ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਰੰਤੂ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਵਿਤਰਾਗ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਹੋਣ ਲਈ ਇਹ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਵੱਲ ਇਕ ਸਾਰਥਕ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ, ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਇਕ ਕੇਵਲ-ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ, ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੋਰ ਕਈ ਰਸਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਖਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਮਿਲ ਸਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਲੱਭਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੂਸਰਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਅਸੀਂ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਬੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਹਾਂ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਹਿਤ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਜੋ ਬੋਧ ਸਾਨੂੰ ਦਿਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਆਤਮਕ ਬੋਧ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਯਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਸਹੀ ਬੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਮਿਥਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਗਲਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਚਿਰੰਜੀਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਥੋੜੇ ਵਕਤ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਡੀ ਇਹ ਮਿਥਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਵੈ-ਭਾਵ ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮਰ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਪੱਖਾਂ ਵਲ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸਮਝ ਸਾਡੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੈਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (divine vision) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬੁੱਧੀ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਨ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਸਦੀਵੀ ਗਿਆਨ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ (ਆਤਮਾਵਤ ਸਰਵ ਭੂਤੇਸ਼)।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਅਤੇ ਦ੍ਰਸ਼ਟਾ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰੋ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਉਹ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ। ਦ੍ਰਸ਼ਟਾ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਸ਼ਟਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਕਦੇ ਵੀ ਦ੍ਰਸ਼ਟਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਹੋਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਗਨੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਅਗਨੀ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁਭਦੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀ ਹੈ? ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ

ਹਨ ਅਤੇ ਦ੍ਰਸ਼ਟਾ ਅਤੇ ਗਿਆਤਾ ਵੀ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖ-ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਦ੍ਰਸ਼ਟਾ ਕੌਣ ਹੈ?

ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ। ਪਰੰਤੂ ਜੇ ਵਸਤੂ ਦੂਸਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ (ਆਤਮਾ ਵੱਲ) ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਗਿਆਨ, ਦਰਸ਼ਨ, ਮਨ, ਬੁੱਧੀ, ਚਿਤ, ਅਹੰਕਾਰ, ਆਦਿ ਸਭ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹਨ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਰਸ਼ਨ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਤਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮਾ ਦੇ ਦੈਵੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇੰਝ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਸਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੀ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਦੈਵੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਉਗੇ।

ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਹੋ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ, ਵੇਖਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਥਾਂ (ਆਤਮਾ) ਉਪਰ ਸਥਿਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਲੀ ਵਸਤੂ ਉਪਰ ਹੀ ਟਿਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਰੋਸਾਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ/ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ-ਆਤਮਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ

ਦ੍ਰੁਸ਼ਟਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਦੋਵੇਂ ਤੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਸਲੀ ਆਪੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ। ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਿਰਫ ਅਸਲੀ ਆਪੇ ਉਪਰ ਹੀ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਂਤਰਿਕ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਸੁਖ ਅਪਹੁੰਚ ਸਨ।

ਦੇਹ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਮਨੋ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦਾ ਰਸਤਾ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਉਪਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਰਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਤਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਿਤ ਪਹਿਲਾ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਾਪੇਖ ਸੰਸਾਰ ਉਪਰ ਹੀ ਸਥਿਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪ੍ਰਭੂ ਉਥੇ ਵਸਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੋਹ ਜਾਂ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ।

ਅਸਲੀ, ਸੱਚਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ ਉਹੀ ਅਸਲੀ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਦੀਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਆਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਹੋਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਗਿਆਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਨਾਂ ਵਸਤਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੱਦਲ ਦੀ ਛਾਂ ਨਿਆਈਂ ਛਿਨ-ਭੰਗੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਸਲੀ, ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਝੂਠਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਚੰਦ੍ਰ ਲਾਲ ਹਾਂ’, ‘ਮੈਂ ਕੁਸਮ ਲਤਾ ਹਾਂ’, ਆਦਿ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਸੋਚ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਪਹਿਚਾਣ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਗਿਆਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੇ ਸੁਭਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਆਨ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੁਹਾਡੇ ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਵਰਤਾਉ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਰਜਾਂ, ਆਦਿ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਲਝੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ-ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰੋ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਸੰਸਾਰ-ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਮ-ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਤਮ-ਵਿਵਹਾਰ ਗਿਆਨ-ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ-ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਤਮ-ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਧਿਆਨ ਹੀ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਸਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਅਟੱਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਜ-ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਲੱਗ ਸਨ, ਅੱਜ ਵੀ ਅਲੱਗ ਹਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਅਲੱਗ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਚਮੁੱਚ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਚਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਝ ਕਹਿੰਦੇ

ਹੋਏ ਸੁਣਿਆ ਹੈ: ‘ਅਸੀਂ ਗਿਆਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ।’ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਤੁਸੀਂ ਹਾਲੀ ਵੀ ਇਹੋ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ‘ਨਗੀਨ ਦਾਸ’ ਜਾਂ ‘ਚੰਦੂ ਲਾਲ’ ਹੋ। ਕੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਤਾ, ਨਿਰੀਖਕ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਬਣਾ ਪਵੇ ਗਾ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਤਾ-ਨਿਰੀਖਕ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਮੁਕਤੀ ਕੀ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹੋ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਸੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਹੋ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤ ਹੋ, ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਭਾ ਕੀ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਗਿਆਨ ਆਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਰੂਪ। ਗਿਆਨ ਆਪ ਹੀ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਤੁਸੀਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਈ’ ਹਾਂ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਵਾਗਵਣ ਦੇ ਅਨੰਤ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗਲਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੁਭਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਪਾਉਗੇ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਇਕ-ਦਮ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ

ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸਮਝ ਪਾਉਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਧੀਰੇ-ਧੀਰੇ ਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਉਹ ਸਰਵਉੱਚ, ਸਦੀਵੀ ਦਸ਼ਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਆਤਾ-ਨਿਰੀਖਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਗਿਆਨ ਆਪ ਹੀ ਆਤਮਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਫਿਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ-ਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰਤੀ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਗਿਆਨ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਜਿਉਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ/ਗਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਜੇ ਧਰਮ-ਗਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਦੈਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਰਜ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਦੈਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਅ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਗਰੰਥ ਵਿਚ ਸੀਮਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਸੁਨਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਤ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਬਾਣੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਬਾਣੀ ਜਾਂ ਇਲਹਾਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਜਿਉਂ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਅ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੜ੍ਹ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਹਾਂ, ਇਹ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਿਆ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਤੁਹਾਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕੋਈ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਰਹੇਗਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਅਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਮੰਤਰ ਉਚਾਰਣ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਚੱਲ ਕੇ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗਿਆਨ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਚਲੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੀ ਬੰਧਨ ਹੈ। ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਮੁਕਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਸੂਖਮ (ਸਰੀਰਕ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ) ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਹੀ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੀਕ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਤੀਕ ਭਟਕਦੇ ਰਹੋਗੇ? ਅਸੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਆਤਮਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਆਵੇਗੀ, ਬੇਚੈਨੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ, ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਹੀ ਮਾਨਸਕ ਤਣਾਉ ਵਰਗੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਨੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਨੰਦ ਸਿੱਧ ਭਗਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਧ ਭਗਵਾਨ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ: ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਨੰਤ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਮੁਕਤੀ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਮਿਥਿਆ

ਗਿਆਨ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਇਕੋ ਅਰਥ ਹਨ? ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਹਾਂ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਹੀ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਹੈ। ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਸ ਵਸਤੂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਗਿਆਨ - ਉਹ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਕਰੋ। ਆਤਮਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ। “ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ?” ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਅਨੁਭਵ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਮੂਲ ‘ਸਮਝ’ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਇੰਨੀ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਲੱਖ ਵਾਰ ਯਤਨ ਕਰ ਲਉ।

ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੁਸੀਂ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਜਿਸ ਪਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਉਸੇ ਪਲ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਪੁਸ਼ਪਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹਾਂ’ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਤਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਮੈਂ ਪੁਸ਼ਪਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹਾਂ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਵੈ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿਚ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਆਤਮਾ - ਸ਼ੁਧ ਆਤਮਾ - ਕਦੇ ਵੀ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਮਾਨਵੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੈਵੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਸੁਭਾਗੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ: ‘ਸਾਡਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਉ’। ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਧਰਮ ਅੱਗੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰੀਏ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਤੱਤ-ਸਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਤੱਤ-ਸਾਰ ਇਹੋ ਜਾਨਣਾ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਧ-ਆਤਮਾ ਹਾਂ। ਸ਼ੁਧ ਆਤਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਸ਼ੁਧ ਆਤਮਾ ਮਹਾਂਵੀਰ ਹੈ। ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਹੈ..... ਉਹ ਈਸਾ ਹੈ.....। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਉ’। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੋ ਕਿ ‘ਦੇਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਤਜ ਦਿਉ, ਮਨੋ ਧਰਮ, ਇੰਦਰੀ ਧਰਮ, ਆਦਿ ਸਭ ਛੱਡ ਦਿਉ। ਸਿਰਫ਼ ਆਤਮਾ ਧਰਮ ਅਪਣਾਉ। ਇਹੋ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਹੈ।’ ਪਰੰਤੂ ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਕਢਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮੁਰਲੀਧਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਦਵਾਈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਭਾਗ ਉਪਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹ ਦਵਾਈ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਲੰਘਾ ਲਈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਉਹ ਦੁਖ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ‘ਆਪਤਬਾਣੀ’ ਵਿਚ ਇਕ ਹਵਾਲਾ ਹੈ - ‘ਸਾਧਾਰਨ ਗਿਆਨ ਰੱਖੋ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਤ ਜਾਉ’। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰੋ।

- ਦਾਦਾਸ਼ੀ** : ਅੱਜ ਕੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਇਕ ਖੇਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਸਮਝਣਾ। ਅਸੀਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਦਰਖਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿੰਮ ਦਾ ਦਰਖਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅੰਬ ਦਾ ਦਰਖਤ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਾਧਾਰਨ ਗਿਆਨ ਆਂਤਰਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਗਿਆਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ** : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੰਚਿਤ ਗਿਆਨ ਵੀ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ?
- ਦਾਦਾਸ਼ੀ** : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਿਤ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਦੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬੁੱਧੀ ਗ਼ਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਦਰਖਤ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ** : ਅਸੀਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪਕੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਉਂ?
- ਦਾਦਾਸ਼ੀ** : ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਛੱਡੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਕੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਪਤਛਾਈ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਉਗੇ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ** : ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ?
- ਦਾਦਾਸ਼ੀ** : ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੇਬ-ਕਤਰਾ ਸਾਡੀ ਜੇਬ ਕੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਬੁਰਾ, ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ

ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤਿਕਰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਡਾ ਇਕ ਹੱਥ ਜਾਂ ਉਂਗਲ ਵੱਢ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪੱਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੋਹ ਅਤੇ ਨਫਰਤ, ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਨਾ-ਪਸੰਦ ਵਰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫਲਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਭਵ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਇਹ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਭੱਦੀ ਤੇ ਖਰੂਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਕੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਜੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਸੁਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਹਾਂ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਢੰਗ ਵੀ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਹਉਮੈਂ ਜਾਂ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨਵਾਨ ਸ਼ੁੱਧ-ਆਤਮਾ ਮਿਲੇਗੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਪਰੰਤੂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਿਆਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ।

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਗਿਆਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਅਲਗ-ਥਲਗ, ਤਨਹਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਵੰਡਣ ਹਿਤ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਰਹੇ ਪਰੰਤੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਦਿੱਖ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਚਾਣ ਨਾ ਹੋ ਪਾਵੇ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਦੇ ਉਚਾਰੇ ਬਚਨ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਇਕ ਮੁਜਰਮ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਕ ਕੇ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਸ ਮਨੋ-ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਦੁਖੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹੋਵੋ। ਨਾ ਤਾਂ ਅਧਰੰਗ ਵਰਗੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ, ਨਾ ਹੀ ਸਖ਼ਤ ਸਿਰ ਦਰਦ, ਨਾ ਇੰਤਹਾ ਦੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਆਂਤਰਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੋ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਦੂਸਰੇ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਦੁੱਖ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਸੋ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ। ਆਮ ਦੁਨਿਆਵੀ ਧਾਰਮਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਲਾਭ ਹੀ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ, ਤੁਹਾਡਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭ੍ਰਾਂਤੀਆਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਪੁਦਗਲ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹਲਚਲ ਥਮ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਹੀ, ਅਸਲੀ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਪਾਉਗੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਅਸੀਂ ਕਦੋਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮਨੋ-ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਂ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਸਿਕ ਲਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਬਲਕਿ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਹੋ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਕੱਲ ਤੱਕ ਵੇਖਦੇ ਸੀ ਉਹ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਦਿਸ਼ਾਦਾ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਈਆਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸਤਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਹੁਣ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸਭ ਵੇਖਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਸਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੀ ਹੁਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਅਤੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਾਧਾਰਨ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸਮਝ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਅਨੁਭਵ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੁੱਛੋ, ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੋ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੋ, ਉਹ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੈ। ਵਿਤਰਾਗ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਧਾਰਨ, ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹ ਅਨੁਭਵ

ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਝਣਾ ਹੈ, ਕਰਨਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਦਾ ਕਦਮ-ਦਰ-ਕਦਮ ਸਫ਼ਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਖ਼ਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਕਰਮ (ਵਿਤਰਾਗ) ਮਾਰਗ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉਪਰ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਜੀ, ਹਾਂ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਜੀ ਹਾਂ, ਲਗਾਤਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗਣ ਉਪਰੰਤ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਜੀ ਹਾਂ, ਤੁਰੰਤ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੈਂ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਹਾਂ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਅਗਿਆਨ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਸਵੈ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਭ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ

ਇਹ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ, ਅਹੰ ਆਦਿ ਸਭ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਗਿਆਨ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹਰ ਗੱਲ/ਵਸਤੂ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੂਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਵੋ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਸਾਂਤਵਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਕੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਿਆਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਵਧਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਮੈਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਗਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਗਿਆਨ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲ ਜਾਵੇ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਲਮਹੇ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਦੇ ਲਮਹੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਬੀਤ ਜਾਣ। ਸਤਿਯੁਗ ਦੀ ਥਾਂ ਕਲਿਯੁਗ ਆ ਜਾਵੇ। ਗਿਆਨ ਆਰੰਭ ਤੋਂ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਹੀ ਹੈ। ਵਿਤਰਾਗ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਮਰ ਹੈ, ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਬਲਦਾ ਚਾਨਣ ਹੈ। ਇਸ ਚਾਨਣ ਸਦਕਾ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਠੋਕਰ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਕਦੇ ਡਿਗਦੇ ਨਹੀਂ।

ਇਥੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਆਨੰਦ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਜੈਨ ਧਰਮ, ਵੈਸ਼ਣਵ ਧਰਮ, ਆਦਿ ਸਭ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਹਨ ਉਸ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ। ਉਸ ਵਿਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗਿਆਨੀ-ਪੁਰਸ਼ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਗਿਆਨ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਖੰਡ, ਕਪਟ ਕਦੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਦੀ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀ।

ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਦੂਸਰੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਅਰਥਹੀਣ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਬੰਧਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਗਿਆਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਇਸ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਭੇਦ-ਭਰੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਆਮ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਕਠਿਨ ਕਾਰਜ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਭੇਦ ਭਰੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਵੈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਹ ਯਕੀਨਨ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਇਥੋਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੀ ਹੈ। ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਵੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਗਿਆਨੀ ਦੈਵੀ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਹੀ ਸਤਿ ਅਤੇ ਅਸਤਿ ਦੇ ਸੂਖ਼ਮ ਭੇਦ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਹੀ ਸਤਿ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿ ਅਤੇ ਅਸਤਿ ਵਿਚਲੇ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣਾ ਉਹ ਗਿਆਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਆਤਮਕ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦਿਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੂਖ਼ਮ ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸਮਝਣ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਧੇ

ਰੇ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੂਖਮ ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸਮਝ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਤਿ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਤਿ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪਵਿੱਤਰ ਆਪੇ (ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ) ਬਾਰੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿ ਕੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਅਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸਲੀ ਗਿਆਨ ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਕੰਕਰ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਣਕ ਦੇ ਦਾਣੇ ਵੀ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੰਕਰ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਓਗੇ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਅਵਸਥਾ ਛਿਨ-ਭੰਗੂਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸਦੀਵੀ, ਅਮਰ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਥੋੜ-ਚਿਰੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਫਿੱਕੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ‘ਮੈਂ’ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨੱਟੂਭਾਈ ਹੈ। ‘ਮੈਂ’ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿ “ਮੈਂ ਨੱਟੂਭਾਈ ਹਾਂ” ਅਹੰ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਹੰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਤੁਸੀਂ ਸੂਖਮ, ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੂਖਮ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੂਖਮ ਹਉਮੈਂ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਹਾਂ’। ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਹੁਣ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਿਛੇ ਬਚੀ ਅ-ਘੜ, ਅੱਖੜ ਹਉਮੈਂ ਨਿਰਜੀਵ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ, ਅਸਲੀ ਸਵੈ (ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ) ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਉਹ ਗਿਆਨ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਧੂਰਾ, ਗਿਆਨ ਕਹਾਂਗੇ। ਅਸਲੀ ਗਿਆਨ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਸੁੰਨਤਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਵਿਚਾਰਸੁੰਨਤਾ (thoughtlessness) ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤੀਕ ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਅ-ਘੜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸੂਖਮ, ਵਧੇਰੇ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੂਖਮ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮਾਤਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ, ਵਿਚਾਰ, ਆਦਿ ਸਭ ਇਕ ਪੜਦੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਇਹ ਪੜਦਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪੜਦੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਥਾਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਇਸ ਤੋਂ ਐਨ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ'। ਇਹ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ, ਇਸ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ 'ਮੈਂ ਭੂਪੇਂਦਰ ਹਾਂ', ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਆਤਮ-ਸਥਿਤੀ ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਲਈ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਜੇ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ। ਸਵੈ-ਪਹਿਚਾਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ

ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਪਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ.....

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਵਿਅਕਤ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ, ਇਕ ਛਿਣ ਲਈ ਵੀ ਭੁੱਲ ਸਕਣਾ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਵੈ ਭਾਵ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸਵੈ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਵੀ ਪਾਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸੂਰਜ ਬੁੱਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਮਨ। ਆਤਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰ੍ਹੇ, ਬਹੁਤ ਉਚੇਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਆਤਮਾ ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਮਨ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਤਮਾ ਅਹੰ, ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨ ਹਉਮੈ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਮਨ ਜਾਂ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਆਤਮਾ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਵੈ (ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ) ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਹਉਮੈ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅਹੰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਦੈਵੀ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਹੀ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਮਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਉਮੈ, ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾ

ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਮਝੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ।’

ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਹਰ ਇਕ ਧਰਮ-ਗਰੰਥ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ, ਜਾਨਣ ਵਾਲੀ ਇਕੋ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਆਤਮਾ। ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਤਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਸਵੈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਇਕ ਵਸਤੂ ਇਕ ਅਣੂ, ਇਕ ਕਣ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਭੌਤਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਬੋਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਕੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਰ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਦੀ ਵੀ ਇਥੇ ਹੋਂਦ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਸੋ ਆਤਮਾ ਦਾ ਵੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਰੂਪ ਅਤਿ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਆਣਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਂਤਰਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ, ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਆਨੰਦ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਇਸ ਜਿੰਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ।

ਸੰਸਾਰ ਆਪਦੇ ਸੁਭਾ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਹਉਮੈ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਪੁਦਗਲ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਵਿਕਲਪ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਪਰੰਤੂ ਕੀ ਉਥੇ ਆਤਮ-ਭਾਵ ਜਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸਵੈ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਭ ਪੁਦਗਲ ਦਾ ਹੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਇਕ ਵਿਕਲਪ ਧਾਰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਇਹ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਬਾਹਰੀ, ਭਾਵ ਕਿਥੋਂ? ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਪੁਦਗਲ ਤੋਂ ਹੈ।

ਦਾਦਾਸ਼ੀ : ਹਾਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਵਹਾਉ ਵਿਚ ਕਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਿਘਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਆਉਣੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਆਤਮਿਕ ਵਿਕਾਸ। ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਜੀਵ ਦੇ ਨਿਊਨਤਮ ਰੂਪ ਤੋਂ ਵਿਵਹਾਰ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਇਕ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਤਬਦੀਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਤੁਰ ਕੇ ਗਿਆਰਵੇਂ ਮੀਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ 16ਵੇਂ ਮੀਲ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ 71ਵੇਂ ਮੀਲ ਉਪਰ। ਕਈ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਇਕ-ਦੋ ਮੀਲ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਹੋਣ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪਹੁੰਚ-ਅਸਥਾਨ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ। ਆਤਮਾ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਟੱਕ ਹੈ। ਭਰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵੇਖਣ ਲਗਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ-ਕਰਤਾ ਇਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਭਿੰਨ ਹਨ? 'ਰਸਿਕ' ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਅਨੁਭਵ-ਕਰਤਾ। ਅਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਹੀ ਅਨੁਭਵ-ਕਰਤਾ ਸਮਝਣ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਦੌਰਾਨ ਭਰਨਾ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੋਣਾ, ਜੁੜਨਾ ਅਤੇ ਟੁੱਟਣਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਕ ਸੱਚਾ ਅਨੁਭਵ-ਕਰਤਾ ਪੂਰਨਤਾ ਅਤੇ ਖ਼ਿਲਾਅ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ।

ਅਨੁਭਵ-ਕਰਤਾ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਭਰਮ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਆਪੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੰਨ ਲਉ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗ ਉਪਰ ਪਾਣੀ ਉਬਾਲ ਰਹੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਬਲਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾ ਦਿਉਗੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਧਕੇ ਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁੱਧ ਆਤਮਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ : ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਨੁਭਵ-ਕਰਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?

ਦਾਦਾਸ਼੍ਰੀ : ਬੇਸ਼ਕ ਆਤਮਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਉਦਾਹਰਣ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਰੀਰ, ਇਹ ਦੇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਮਤ ਪਾਉ।

(ਆਧਾਰ : ‘ਅਕਰਮ ਵਿਗਿਆਨ’

ਅਪਰੈਲ 2006, ਪੰਨਾ 3-11)

॥ ਜੈ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ॥

•
एगो मे सासओ अप्पा,
नाणदंसणसंजुओ।
सेसा मे बाहिरा भावा,
सव्व संजोगलक्खणा ॥

•
On one side is my Real Self,
pure and blissful,
eternal and aware.
On the other side is everything else,
circumstantial,
conditional and time bound.

HOLISTIC SCIENCE
RESEARCH CENTER

VITRAG VIGNAN CHARITABLE
RESEARCH FOUNDATION, SURAT